

Raadsvoorstel en besluitnota

Onderwerp

Alternatief Guisweg

Gevraagd besluit

1. Akkoord te gaan met het verder uitwerken van het Alternatief Guisweg richting het in oktober 2026 geplande realisatiebesluit voor het project Guisweg.

Geheimhouding op grond van de Gemeentewet

Openbaar

(Correctief) referendum bij raadsbesluiten

Het raadsbesluit is niet spoedeisend en daarmee wordt dit raadsbesluit niet eerder uitgevoerd/verder behandeld dan drie weken nadat de Raad het besluit heeft genomen. In artikel 8 van de referendumverordening is namelijk een 'correctief referendum' mogelijk gemaakt.

Kernverhaal

De raad heeft besloten het Alternatief Guisweg verder uit te werken richting het in oktober 2026 geplande realisatiebesluit voor het project Guisweg. Het op 6 april 2023 door de raad vastgestelde Definitief Voorkeursalternatief (DVA) Guisweg, inclusief het compleet maken van aansluiting 3 op de A8, wordt niet verder uitgewerkt.

De wettelijk verplichte ADC-toets (Alternatieven, Dwingende reden van groot openbaar belang en Compensatie) en vergelijkend onderzoek hebben uitgewezen dat het Alternatief Guisweg het enige alternatief is dat (juridisch) haalbaar is binnen de gestelde kaders van tijd en geld. Het verder verbeterde (geoptimaliseerde) DVA Guisweg heeft namelijk ondanks 'het loskoppelen van aansluiting 3' nog steeds een dusdanig groot stikstofprobleem dat het niet op tijd gereed is om het Programma Hoogfrequent Spoor (PHS) op de Zaanlijn in 2031 mogelijk te maken (meer treinen). Daarnaast vallen de kosten van het geoptimaliseerde DVA Guisweg (ook exclusief aansluiting 3) buiten het taakstellend budget. Het Alternatief Guisweg daarentegen (dit alternatief is exclusief aansluiting 3) heeft geen stikstofprobleem, is mede daarom op tijd gereed voor PHS en past binnen het budget. Ook op een aantal andere aspecten zoals sociale veiligheid, flora en fauna en bouwhinder scoort het Alternatief Guisweg beter.

Het besluit van de raad om nu alleen het Alternatief Guisweg verder uit te werken, betekent niet dat nu al besloten wordt om het Alternatief Guisweg ook te realiseren. Dit laatste wordt voor het einde van het jaar aan de raad ter besluitvorming voorgelegd op basis van het in oktober 2026 geplande realisatiebesluit door het BO Guisweg. Bij een positief besluit van de raad eind dit jaar start de realisatiefase. De gefaseerde oplevering van het project Guisweg is gepland vanaf 2031.

Aanleiding

De aanleiding voor dit besluit is het Bestuurlijk Overleg (BO) Guisweg met de partners d.d. 5 maart 2026. De partners in het project Guisweg zijn de gemeente Zaanstad, de Vervoerregio Amsterdam, de provincie Noord-Holland, het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, ProRail en Rijkswaterstaat. In dit BO is besloten om alleen het Alternatief Guisweg verder uit te werken richting het in oktober 2026 geplande realisatiebesluit. Het geoptimaliseerde DVA Guisweg inclusief deel 3 (het compleet maken van aansluiting 3) wordt niet verder uitgewerkt voor realisatie, omdat het (juridisch) niet haalbaar is binnen de gestelde kaders van tijd en geld. Aangezien de gemeente Zaanstad het bevoegd gezag is ten aanzien van het project Guisweg wordt dit nu ook ter besluitvorming voorgelegd aan de raad.

Beoogd resultaat

Het beoogde resultaat van dit besluit is dat de keuze van het BO Guisweg om het Alternatief Guisweg verder uit te werken richting het in oktober 2026 geplande realisatiebesluit voor het project Guisweg bekrachtigd wordt door de raad.

Kader

- Raadsinformatiebrief 'Verbreding Onderzoeksscope Guisweg' d.d. 15 oktober 2025 (9680313)
- Raadsinformatiebrief 'Bestuursovereenkomst Planuitwerkingsfase Guisweg' d.d. 13 juli 2023 (7629715)
- Raadsbesluit 'Vaststelling Definitief Voorkeursalternatief Guisweg' d.d. 6 april 2023 (2023/2123)
- Zaans Mobiliteitsplan 2040 (2021)
- Bestuurlijke Overeenkomst Corridorstudie Amsterdam-Hoorn (BOK CAH) d.d. 20 november 2019

Argumenten en afwegingen

Project Guisweg is randvoorwaardelijk voor meer treinen op de Zaanlijn en cruciaal voor veilige verkeersafwikkeling en gebiedsontwikkeling rond Zaanlijk Zaanse Schans

Het door de raad op 6 april 2023 vastgestelde DVA Guisweg omvat het opheffen van de zowel door fietsers als door auto's druk bereden spoorwegovergang bij de Guisweg en het realiseren van twee aparte ongelijkvloerse kruisingen met het spoor (onderdoorgangen): één voor de fietsers en voetgangers (deel 1 van het DVA) en één voor de auto inclusief nieuwe verbindingsweg langs de A8 (deel 2 van het DVA). Daarnaast wordt de eenzijdig op Amsterdam gerichte aansluiting 2 op de A8 met een korte en steile oprit opgeheven en wordt de dicht daarop liggende eveneens eenzijdig op Amsterdam gerichte aansluiting 3 op de A8 compleet gemaakt (deel 3 van het DVA).

De onderdoorgangen onder het spoor maken het mogelijk dat er meer treinen kunnen rijden op de Zaanlijn (Amsterdam - Alkmaar), onderdeel van het zogenaamde Programma Hoogfrequent Spoor (PHS) dat volgens de planning van het Rijk in 2031 operationeel moet zijn. Zonder het project Guisweg is dit niet mogelijk, omdat er dan een overwegveiligheidsprobleem ontstaat. De Raad van State heeft op 23 juli 2025 het Tracébesluit onherroepelijk verklaard. Uit het Tracébesluit volgt dat de PHS-dienstregeling op de Zaanlijn pas gereden kan worden als, naast de maatregelen uit het Tracébesluit, ook de spoorwegovergang bij de Guisweg is opgeheven (en twee andere spoorwegovergangen zijn aangepast). Zie de volgende link voor meer informatie:
<https://uitspraken.rechtspraak.nl/details?id=ECLI:NL:RVS:2025:3398>.

Het project Guisweg zorgt voor een veiliger verkeerssituatie, minder verkeer op de N203 ten noorden van Zaanlijk, een betere doorstroming op de A8 en rondom station Zaanlijk Zaanse Schans (auto's en fietsers staan niet meer te wachten voor de spoorwegovergang) en een betere leefbaarheid in de buurt. Het project verbetert de bereikbaarheid van de stad zowel voor de fietser/voetganger, de automobilist als de treinreiziger. Bereikbaarheid is een belangrijke voorwaarde om de gewenste gebiedsontwikkeling rondom station Zaanlijk Zaanse Schans inclusief kwaliteitsverbetering van de openbare ruimte mogelijk te maken. Het project Guisweg is daarmee ook cruciaal voor de vastgestelde ambities die Zaanstad heeft met MAAK.Zaanstad en de Zaanse Omgevingsvisie.

De onderzoeksscope van het project Guisweg is verbreed met het Alternatief Guisweg

Met de Raadsinformatiebrief 'Verbreding onderzoeksscope Guisweg' d.d. 15 oktober 2025 is de raad geïnformeerd over het besluit van het Bestuurlijk Overleg Guisweg d.d. 6 oktober 2025 waarin besloten is om het zg. Alternatief Guisweg toe te voegen aan de

onderzoeksscope. In het kader van de ADC-toets en het toetsen van de maakbaarheid en optimalisatie van het DVA Guisweg is namelijk onderzocht of er binnen de kaders van het project Guisweg (tijd en taakstellend budget) echt geen alternatief is met minder of geen stikstofdepositie (de A in de ADC-toets). Hiertoe is ook gesproken met de omgeving. Over de bouwfasering van de onderdoorgang voor langzaam verkeer zijn gesprekken gevoerd met cacao producent OFI (voorheen Olam Cocoa) waarbij de samenwerking is geïntensiveerd.

Vanuit deze samenwerking is OFI bereid gevonden om mee te werken aan het onderzoeken van een alternatief voor de onderdoorgang voor langzaam verkeer en de nieuwe verbindingsweg voor autoverkeer, respectievelijk deel 1 en 2 van het DVA Guisweg. Het betreft een alternatief waarin de kruising Provincialeweg/Guisweg omlaag wordt gebracht met een onderdoorgang onder het spoor voor autoverkeer (op -1) en langzaam verkeer (op -0,5). Het noord-zuid langzaam verkeer blijft op maaiveld. Zie figuur 1 met een impressie. Een vergelijkbaar alternatief is vaker beschouwd, maar vanwege ruimtegebrek in combinatie met de verkeersontsluiting van OFI steeds afgefallen. Om het alternatief nu wel mogelijk te maken, is het noodzakelijk dat Zaanstad gronden van OFI verkrijgt en dat OFI haar logistiek anders organiseert.

Figuur 1: Impressie van het Alternatief Guisweg

Er is de afgelopen tijd gewerkt aan het opstellen van een intentieovereenkomst tussen de gemeente Zaanstad, het project Guisweg en OFI over het verkopen van de benodigde grond. Een concept intentieovereenkomst ligt momenteel voor bij OFI voor reactie. Voordat de raad een besluit neemt over het verder uitwerken van het Alternatief Guisweg dient er een door alle partijen getekende intentieovereenkomst te zijn. Hiermee is dan sprake van een kansrijk alternatief zonder significante stikstoftoename in de gebruiksfase doordat verkeersstromen niet wijzigen ten opzichte van de bestaande situatie. In de afgelopen periode is het Alternatief Guisweg verder uitgewerkt tot op hetzelfde niveau als het geoptimaliseerde DVA, zodat beide alternatieven goed met elkaar vergeleken kunnen worden.

Alternatief Guisweg scoort beter dan DVA Guisweg én is wel haalbaar qua tijd en geld

Het Alternatief Guisweg scoort beter dan het geoptimaliseerde DVA op de criteria natuur (veel minder stikstofdepositie), flora en fauna (veel minder aanpassing in leefomgeving), sociale veiligheid (meer zicht en licht voor weggebruikers) en bouwhinder (kortere periode). Wel verdienen de fiets- en voetgangersverbindingen in de verdere uitwerking nog de nodige aandacht om de kwaliteit daarvan verder te verbeteren. Binnen de gestelde kaders van tijd en geld is het Alternatief Guisweg het enige haalbare alternatief. Het cruciale deel van het Alternatief Guisweg (de onderdoorgang) kan op tijd klaar zijn om PHS in 2031 mogelijk te

maken. Het geoptimaliseerde DVA exclusief deel 3 kan niet op tijd klaar zijn voor PHS (op z'n vroegst pas vanaf 2033). Het Alternatief Guisweg (€ 166 miljoen) past verder binnen het taakstellend budget (€177 miljoen) en het geoptimaliseerde DVA Guisweg exclusief deel 3 niet (€ 181 miljoen).

Gezien het bovenstaande is in het BO Guisweg d.d. 5 maart 2026 besloten om de in de planuitwerkingsfase nog resterende onderzoekstijd en -capaciteit volledig te richten op de uitwerking van het Alternatief Guisweg. Er zijn in de verdere uitwerking enkele optimalisatiekansen voor nog iets meer ruimtelijke kwaliteit, een nog betere inpassing en mogelijk minder kosten. De planuitwerkingsfase wordt volgens planning afgerond met een realisatiebesluit in oktober 2026. Het realisatiebesluit betreft onder andere een nieuwe bestuurlijke overeenkomst om het project daadwerkelijk te gaan realiseren. In het verlengde van de keuze om nu alleen Alternatief Guisweg verder uit te werken, zit ook de keuze om het compleet maken van aansluiting 3 op de A8 voorlopig niet verder uit te werken. Los van het feit dat dit deel qua stikstofproblematiek voorlopig niet gerealiseerd kan worden, vanwege het nog niet kunnen aantonen van een dwingende reden in relatie tot een zeer grote stikstofcompensatieopgave, past realisatie van dit deel ook niet binnen het taakstellende budget.

Het voorstel om nu alleen het Alternatief Guisweg verder uit te werken, betekent niet dat nu al besloten wordt om het Alternatief Guisweg ook te realiseren. De keuze om nu alleen het Alternatief Guisweg uit te werken, is nodig om het in oktober 2026 geplande realisatiebesluit te kunnen nemen, zodat de planning in relatie tot PHS nog steeds gehaald kan worden. Het besluit om het Alternatief Guisweg te realiseren is gepland in oktober 2026 (realisatiebesluit BO Guisweg) en voor het einde van het jaar (realisatiebesluit raad).

Voor een gedetailleerde vergelijking van beide alternatieven qua inhoud en kosten wordt verwezen naar de bijlagen 'Onderzoek Alternatief Guisweg versus Geoptimaliseerd DVA' en de managementsamenvatting daarvan. In deze bijlagen zijn ook visualisaties van beide alternatieven opgenomen.

Tot slot is het voornemen om gezien het belang en de complexiteit van het onderwerp een toelichtende technische sessie in de raad te organiseren.

Draagvlak

Het draagvlak voor dit besluit is naar verwachting groot. Het Alternatief Guisweg is het enige (juridisch) haalbare alternatief binnen de gestelde kaders van tijd en geld en het scoort op een groot aantal aspecten beter dan het geoptimaliseerde DVA Guisweg, vooral op het gebied van stikstof en doorlooptijd (op tijd gereed voor PHS).

Aanvullend op de omgevingsparticipatie die al eerder voor het DVA Guisweg heeft plaatsgevonden, is ter consultatie ook het Alternatief Guisweg aan de omgeving voorgelegd. Er zijn twee informatiebijeenkomsten en een ondernemersbijeenkomst georganiseerd, er is een inloopspreekuur op de donderdagochtend en er zijn reacties opgehaald via de interactieve projectsite (www.guisweg.nl/meedenken). Ook zijn er brieven aan bewoners verstuurd om hen zo goed mogelijk te informeren en uit te nodigen om hun reacties kenbaar te maken. De reacties vanuit de omgeving ten aanzien van het Alternatief Guisweg zijn over het algemeen zeer positief. Vooral het behoud van aansluiting 2 op de A8 wordt vaak genoemd als voordeel van het Alternatief Guisweg ten opzichte van het DVA Guisweg (bij de vaststelling van het DVA werd dit als een belangrijk bezwaar gezien).

Verder worden in z'n algemeenheid zorgen geuit over mogelijke hinder tijdens de bouw en het risico op verzakkingen van woningen aan de Guisweg en ook over de grondwaterstand en de funderingsproblematiek. De ontvangen reacties gaven vooralsnog geen aanleiding om aanpassingen te doen in het ontwerp c.q. worden meegenomen in de volgende fase van de uitwerking van het Alternatief Guisweg.

Met de directe buren en belanghebbenden zijn er nauwe contacten. Naast OFI gaat dit onder andere om de tennisverenigingen die recent zijn gefuseerd. Er wordt door de gemeente samen met deze verenigingen gekeken wat voor de toekomst de beste locatie en uitwerking is voor één tennisvereniging. Ook wordt bekeken hoe om te gaan met de verwachtingen vanuit de voorgaande fase die mede tot een gewenste fusie van beide verenigingen heeft geleid. Verder kan de schietvereniging onder de A8 bij aansluiting 2 blijven zitten.

Zie voor een nadere toelichting op de participatie het bijgevoegde Participatieverslag Alternatief Guisweg + Aansluiting 3 Planuitwerkingsfase.

Aansluiting externe ontwikkelingen

Uitvoering van het project Guisweg en de conditie die daarmee voor gebiedsontwikkeling wordt geschapen, draagt bij aan diverse doelstellingen/ambities en (beleids)agenda's van de externe partners, zoals:

- Verstedelijkings- en bereikbaarheidsopgaven Rijk en Provincie Noord-Holland
- Investeringsagenda Mobiliteit Vervoerregio Amsterdam
- Knooppuntontwikkeling provincie Noord-Holland

Financiële consequenties

Dit besluit heeft financiële consequenties.

Het Alternatief Guisweg past binnen het totale budget Guisweg door de dekking van deel 3 van het DVA Guisweg (het compleet maken van aansluiting 3 op de A8) te benutten voor het Alternatief Guisweg. Het Alternatief Guisweg wordt nu als enige alternatief verder uitgewerkt richting het door het BO Guisweg te nemen realisatiebesluit dat in oktober 2026 gepland staat (inclusief nader uitgewerkte kostenraming en risicodossier). Direct daarna wordt het realisatiebesluit aan de raad als bevoegd gezag ter definitieve besluitvorming voorgelegd.

Toelichting:

Het huidige taakstellende budget van het project Guisweg is €177 miljoen (exclusief Btw, prijspeil 2025 en een zekerheidspercentage van 55%). De totale verwachte investeringskosten van het Alternatief Guisweg, exclusief het compleet maken van aansluiting 3 op de A8 (deel 3 van het DVA) bedragen € 166 miljoen (met een zekerheidspercentage van 55%). Door het compleet maken van aansluiting 3 op de A8 nu niet verder uit te werken en wel het totale budget voor het project Guisweg (inclusief deel 3 van het DVA) in te zetten voor het Alternatief Guisweg past dit alternatief binnen het budget. Naar aanleiding van de inzet van het budget is in het BO Guisweg d.d. 5 maart 2026 besloten om voor het in oktober 2026 geplande realisatiebesluit te komen tot afspraken over hoe in de toekomst om te gaan met aansluiting 3 en dit bestuurlijk vast te leggen.

Bij een hoger zekerheidspercentage van 85%, om de kans verder te verkleinen dat er uiteindelijk meer aanvullende middelen nodig zijn om het project te kunnen realiseren, komen de totale investeringskosten van het Alternatief Guisweg uit op € 200 miljoen. Er is dan nog een optimalisatieslag qua kosten nodig om binnen het taakstellend budget te blijven. Een en ander wordt verder uitgewerkt richting het in oktober 2026 geplande realisatiebesluit.

Juridische consequenties

Dit besluit heeft geen juridische consequenties. Het Alternatief Guisweg wordt nu als enige alternatief verder uitgewerkt richting het door het BO Guisweg te nemen realisatiebesluit dat in oktober 2026 gepland staat. Direct daarna wordt dit realisatiebesluit inclusief nader uitgewerkte kostenraming en risicodossier aan de raad als bevoegd gezag ter definitieve besluitvorming voorgelegd. Juridische consequenties zijn pas in de realisatiefase aan de orde. Daarbij valt onder meer te denken aan juridisch-planologische procedures die doorlopen moeten worden.

Communicatie/vervolgtraject

Als de raad instemt met dit voorstel wordt het Alternatief Guisweg verder uitgewerkt richting het in oktober 2026 geplande realisatiebesluit in het BO Guisweg. Direct daarna wordt dit realisatiebesluit aan de raad als bevoegd gezag ter definitieve besluitvorming voorgelegd. Bij een positief besluit van de raad start de realisatiefase. De gefaseerde oplevering van het project Guisweg is gepland vanaf 2031. Bij het verder uitwerken van het Alternatief Guisweg zal de participatie van bewoners, bedrijven en omgeving worden doorgezet. Het participatieniveau en de vorm waarin dit gaat plaatsvinden, wordt nog nader ingevuld.

Raadsbesluit

De gemeenteraad van Zaanstad,

Besluit:

1. Akkoord te gaan met het verder uitwerken van het Alternatief Guisweg richting het in oktober 2026 geplande realisatiebesluit voor het project Guisweg.

In de vergadering van-.....- 2026

De griffier,

Conform de [machtiging tekenbevoegdheid raadstukken](#) is dit besluit alleen ondertekend door griffier.